

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ПРИКЛАДНОЇ ФІЗИКИ**

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. директора ІПФ НАН України

чл.-кор. НАН України

Холодов
Р.І. Холодов

« 14 » січня 2022 року

ПОЛОЖЕННЯ

**про забезпечення права здобувачів вищої освіти
на вибір навчальних дисциплін і
порядок формування індивідуального навчального плану
в Інституті прикладної фізики НАН України**

Ухвалено
Вченою радою ІПФ НАН України
протокол № 1 від 14.01.2022

1. Загальні положення

- 1.1. Положення про забезпечення права здобувачів вищої освіти на вибір навчальних дисциплін і порядок формування індивідуального навчального плану (далі - Положення) в Інституті прикладної фізики НАН України розроблено для реалізації прав здобувачів вищої освіти встановлених Законом України «Про вищу освіту» та відповідно до «Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах)», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23.03.2016 р. № 261, «Положення про порядок реалізації права на академічну мобільність», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.08.2015 р. № 579, наказу МОН України від 16.10.09 р. № 943 «Про запровадження у вищих навчальних закладах України Європейської кредитно-трансферної системи»; «Методичних рекомендацій щодо запровадження Європейської кредитно-трансферної системи та її ключових документів у вищих навчальних закладах» (лист МОН України від 26.02.10 р. №1/9-119), інших (чинних) нормативно-правових актів та документів МОН України і містить основні вимоги щодо реалізації здобувачами вищої освіти (аспірантами) права на вибір навчальних дисциплін та порядок формування індивідуального навчального плану здобувача вищої освіти.
- 1.2. Цим Положенням визначається процедура формування переліку, вибору та подальшого вивчення здобувачами третього рівня вищої освіти Інституту прикладної фізики НАН України (далі - Інститут) вибіркового навчального дисциплін у межах, передбачених відповідною освітньо-науковою програмою та навчальним планом, порядок формування індивідуального навчального плану аспіранта, а також здійснення контролю за його виконанням та результатами навчання.
- 1.3. Положення ґрунтується на засадах «аспірантоцентрованого підходу» і вільного творчого навчання, що гарантує здобувачам побудову індивідуальної траєкторії навчання з урахуванням власного потенціалу, особистісного зростання та своїх наукових та професійних інтересів.
- 1.4. Положення направлене на:
 - реалізацію основних принципів гуманізації освіти;
 - створення необхідних умов для оптимізації переліку вибіркового навчального дисциплін та забезпечення відповідності фахової підготовки в Інституті вимогам національного ринку праці, змінам, що відбуваються в державі та світі;
 - створення умов для розвитку особистості й творчої самореалізації кожного здобувача вищої освіти Інституту;
 - постійного підвищення якості освіти, оновлення її змісту та удосконалення організації навчально-виховного процесу;
 - забезпечення можливості формування здобувачами індивідуальної освітньої траєкторії в межах певної освітньої програми;
 - регламентації порядку формування змісту вибіркової частини індивідуальних навчальних планів.

2. Терміни та визначення

2.1. У цьому Положенні використовуються терміни у значеннях, що визначені у Положенні про організацію освітнього процесу в Інституті прикладної фізики НАН України.

навчальний план - це нормативний документ вищого навчального закладу, який складається на підставі освітньо-наукової програми та структурно-логічної схеми підготовки і визначає перелік та обсяг нормативних (загальнонаукових та практики), та вибіркового навчальних дисциплін, послідовність їх вивчення, конкретні форми проведення навчальних занять та їх обсяг, графік навчального процесу, форми та засоби проведення поточного і підсумкового контролю.

робочий навчальний план є нормативним документом вищого навчального закладу, що розроблений на базі навчального плану з урахуванням особливостей фахової підготовки, і визначає етапи навчального процесу в розрізі навчальних семестрів за роками підготовки фахівців відповідного освітньо-наукового рівня, галузі знань, напряму підготовки (спеціальності, спеціалізації).

вибіркові навчальні дисципліни, або дисципліни вільного вибору - це дисципліни, які вводяться закладом вищої освіти для здійснення поглибленої підготовки за спеціальностями та спеціалізаціями, сприяння в організації індивідуальної освітньої траєкторії навчання здобувачів за обраними спеціальностями, більш повного задоволення освітніх і наукових потреб, що визначають характер майбутньої діяльності та сприяють академічній мобільності і формуванню його компетентності відповідно до вимог ринку праці.

індивідуальний навчальний план аспіранта (ІНП аспіранта) є робочим документом, що містить інформацію про перелік та послідовність вивчення навчальних дисциплін, практичну складову підготовки фахівців, обсяги навчального навантаження із усіх видів навчальної діяльності, систему оцінювання. У ІНП аспіранта фіксується навчальна успішність здобувача протягом усього періоду навчання, результати атестації. Індивідуальний навчальний план складається на підставі робочого навчального плану і включає всі нормативні та вибірково навчальні дисципліни з обов'язковим урахуванням структурно-логічної схеми їх вивчення.

3. Структура навчального плану

3.1. Основними розділами навчального плану є:

Реквізити:

- назва навчального закладу;
- шифри та назви галузі знань, напряму, спеціальності, спеціалізації підготовки фахівців (відповідно до чинних нормативних документів);
- освітньо-кваліфікаційний рівень;
- терміни підготовки;
- назва кваліфікації;
- додаткова спеціальність (спеціалізація);
- форма навчання.

Графік навчального процесу. В розділі за допомогою умовних позначок дається загальний графік навчального процесу на весь період підготовки фахівців за навчальними курсами, місяцями й тижнями, зокрема:

- тривалість теоретичної підготовки;
- тривалість екзаменаційних сесій;
- тривалість практик;
- тривалість канікул;
- тривалість атестації.

План навчального процесу (за циклами підготовки).

Практична підготовка.

Наукова робота.

Атестація.

- 3.2. Усі цикли навчального плану містять, як правило, нормативну (загальнонаукову та практика) та вибірккову частини.
- 3.3. Зміст нормативної частини навчального плану формується відповідно до переліку дисциплін, визначених стандартами вищої освіти. Дотримання назв та обсягів цих дисциплін є обов'язковим.
- 3.4. Вибіркова частина навчального плану складається відповідно до вимог варіативної компоненти освітньо-наукової характеристики фахівців з дисциплін самостійного вибору Інституту та дисциплін вільного вибору здобувачів.

Дисципліни самостійного вибору навчального закладу вводяться з метою:

- набуття здобувачами знань, умінь, навичок та компетентностей додаткової спеціалізації;
- забезпечення регіональних та галузевих потреб, відповідно до профілю Інституту;
- ефективного використання можливостей і традицій Інституту;
- оперативного реагування Інституту на вимоги національного ринку праці.

Дисципліни вільного вибору здобувачів вводять до навчального плану з метою:

- задоволення освітньо-кваліфікаційних потреб здобувача;
 - забезпечення можливостей поглибленого вивчення навчальних курсів, що входять до нормативної частини;
 - набуття додаткових загальноосвітніх та фахових компетентностей;
 - урахування особистих прагнень та уподобань здобувачів щодо своєї майбутньої наукової діяльності;
 - поглиблення загальних і професійних компетентностей у межах вибраної спеціальності;
 - вивчення навчальних дисциплін, які забезпечують компетентності, необхідні для виконання дисертаційного дослідження;
 - набуття компетентностей для розширення наукового світогляду.
- 3.5. Розподіл нормативних і вибірккових дисциплін за курсами та семестрами здійснюється з урахуванням логічної послідовності вивчення взаємопов'язаних курсів.
 - 3.6. Для конкретизації планування та організації навчального процесу на кожний навчальний рік складається робочий навчальний план.

- 3.7. До переліку дисциплін робочого навчального плану входять нормативні дисципліни, дисципліни за вибором навчального закладу, що є обов'язковими для вивчення здобувачами даної спеціальності та дисципліни вільного вибору, які здобувачі обирають самостійно.
- 3.8. Обсяг вибіркового дисциплін повинен мати об'єм, що відповідає чинному стандарту вищої освіти за загальною кількістю кредитів ЄКТС, передбачених для освітньої програми даного рівня вищої освіти.

4. Формування вибіркової частини індивідуального навчального плану та порядок реалізації права вибору здобувачами вищої освіти навчальних дисциплін

- 4.1. Вибір дисциплін вибіркової частини освітньої програми здобувач вищої освіти здійснює при формуванні ІНП аспіранта, який є його основним робочим документом.
- 4.2. Індивідуальний навчальний план аспіранта розробляється на навчальний рік на підставі робочого навчального плану і включає всі нормативні та вибіркові навчальні дисципліни, обрані здобувачем вищої освіти, з обов'язковим дотриманням нормативно встановлених термінів підготовки доктора філософії, з урахуванням структурно-логічної послідовності вивчення навчальних дисциплін, що визначають зміст освіти за певною спеціальністю та системи оцінювання (підсумковий контроль знань, атестація аспіранта).
- 4.3. Вибіркові дисципліни представлені в навчальному плані відповідної спеціальності групою альтернативних навчальних дисциплін, що вивчаються в конкретному семестрі.
- 4.4. Здобувач вищої освіти даної спеціальності в обов'язковому порядку обирає з цієї групи дисципліни ті, які вивчатиме протягом навчального року. Кількість вибраних дисциплін визначає гарант освітньо-наукової програми.
- 4.5. Аспірант має право обрати навчальні дисципліни із запропонованого переліку дисциплін вільного вибору здобувачів вищої освіти, або будь-які дисципліни із переліку дисциплін самостійного вибору навчального закладу із навчального плану, які відповідають необхідному обсягу кредитів та викладаються у відповідному семестрі.
- 4.6. Якщо здобувач вищої освіти обирає дисципліну з переліку дисциплін самостійного вибору навчального закладу, він зобов'язаний узгодити цей вибір з гарантом програми та виконувати в повному обсязі всі види робіт, передбачені навчальним планом.
- 4.7. Вибір дисциплін здійснюється аспірантами самостійно шляхом подачі письмової заяви (додаток 1) на ім'я директора Інституту протягом двох тижнів від дати початку навчального року. Заява зберігається в особовій справі аспіранта протягом усього терміну навчання.
- 4.8. На підставі поданих заяв гарант ОНП разом з завідувачем науково-організаційного відділу Інституту формують списки та академічні групи за обраними дисциплінами (додаток 2).
- 4.9. Здобувач вищої освіти, який з поважної причини (хвороба, академічна мобільність тощо), не визначився з вибірковими дисциплінами, має право

визначитися протягом першого робочого тижня після того, як він з'явився на навчання.

- 4.10. Здобувач (аспірант), який не визначився з переліком вибіркового дисциплін та не подав заяву у визначені терміни, буде записаний на вивчення тих дисциплін, які гарант ОНП вважатиме необхідними для оптимізації кількісного складу академічних груп.
- 4.11. Здобувач (аспірант) має право оскаржувати дії та рішення гаранта ОНП та подавати апеляції на рішення відповідних комісій стосовно формування свого ІНП в порядку встановленому «Положенням про організацію освітнього процесу в Інституті прикладної фізики НАН України» та «Положенням про систему моніторингу освітнього процесу та забезпечення якості вищої освіти».
- 4.12. Норми цього Порядку поширюються на здобувачів вищої освіти (аспірантів) Інституту прикладної фізики НАН України очної (денної) форми навчання за спеціальністю 104 «Фізика та астрономія».

5. Навчально-методичне забезпечення вибіркового дисциплін

- 5.1. Викладання вибіркового дисциплін можуть здійснювати всі викладачі (наукові, науково-педагогічні працівники) Інституту за умови забезпечення високої якості організації освітнього процесу.

Основними критеріями є: кадрове забезпечення (науковий ступінь, вчене звання, підвищення кваліфікації, досвід викладання дисципліни, особистий рейтинг); затребуваність стейкхолдерами (напрямок наукових досліджень, попиту на відповідні компетентності на ринку праці тощо); досвід викладання дисципліни, особистий рейтинг); навчально-методичне забезпечення (навчально-методичний комплекс, підручники, навчальні посібники, методичні рекомендації); матеріально-технічне забезпечення.

- 5.2. Переліки вибіркового дисциплін узгоджуються з освітньо-науковою програмою та навчальним планом. Гарант освітньо-наукової програми разом з групою забезпечення щорічно до початку навчального року складають навчальні та робочі програми з дисциплін (силабуси) на кожний новий навчальний рік, готують методичні, довідкові, інформаційні матеріали щодо змісту кожної вибіркової навчальної дисципліни, а потім подають анотований перелік відповідних дисциплін до Науково-методичної ради Інституту

Науково-методична рада здійснює експертизу наданих матеріалів та формує Каталог вибіркового навчальних дисциплін для його затвердження на Вченій раді, а також аналізує методичне, інформаційне та матеріально-технічне забезпечення запропонованих гарантом ОНП вибіркового навчальних дисциплін щодо можливості організації освітнього процесу високої якості.

- 5.3. Перелік дисциплін вільного вибору на наступний навчальний рік періодично переглядається і оновлюється гарантом ОНП відповідно до сучасних вимог. Пропозиції щодо змін формуються з урахуванням пропозицій викладачів та запитів аспірантів, стейкхолдерів і галузевих та державних стандартів.

- 5.4. Каталог вибірових навчальних дисциплін виноситься на затвердження Вченою радою Інституту для подальшого вибору аспірантами з врахуванням їхніх наукових інтересів. Зміни затверджуються відповідно до «Положенням про організацію освітнього процесу в Інституті прикладної фізики НАН України».
- 5.5. Узагальнена інформація про вибір здобувачами вибірових дисциплін передається завідувачу науково-організаційного відділу для розрахунку навчального навантаження викладачів та формування розкладу занять.

6. Процедура перезарахування кредитів

6.1 У разі поновлення навчання здобувача вищої освіти в аспірантурі Інституту перезарахування вибірових дисциплін проводиться після розгляду академічної довідки здобувача про вивчення попередніх навчальних дисциплін.

6.2 Перезарахування кредитів вибірових дисциплін проводиться, тільки у випадку фактично вивчених дисциплін зі спеціальності 104 – «Фізика та астрономія» та за умови порівняння кількості кредитів (однакової або більшої) з освітньо-науковою програмою.

6.3 За рішенням Вченої ради Інституту може бути дозволено здобувачам вищої освіти, учасникам програм академічної мобільності, зараховувати вибірові дисципліни, які були прослухані в іншому ЗВО-партнері.

Погоджено
Учений секретар Інституту
к.ф.-м.н., с.н.с.

Олексій Ворошило

Додаток 1
В.о. директора ІПФ НАН України
член-кор. НАН України
Холодову Р.І.
аспіранта курсу спеціальності
Прізвище, ім'я, по батькові аспіранта

ЗАЯВА

Прошу включити в мій навчальний план на третій рік навчання в аспірантурі чотири обрані мною вибіркові дисципліни:

1. _____
(повна назва дисципліни)
2. _____
(повна назва дисципліни)
3. _____
(повна назва дисципліни)
4. _____
(повна назва дисципліни)

Дата

підпис

Додаток 2
В.о. директора ІПФ НАН України
член-кор. НАН України
Холодову Р.І.

Гаранта освітньо-наукової програми

Службова записка

Прошу затвердити наступний перелік обраних аспірантами навчальних дисциплін вільного вибору

Назви дисциплін

Викладач

П.І.П . аспіранта

Підстава: подані заяви

Гарант освітньо-наукової програми

Зав. науково-організаційного відділу